Kemisk risikovurdering m.m.

Pelle Thonning Olesen
Seniorrådgiver

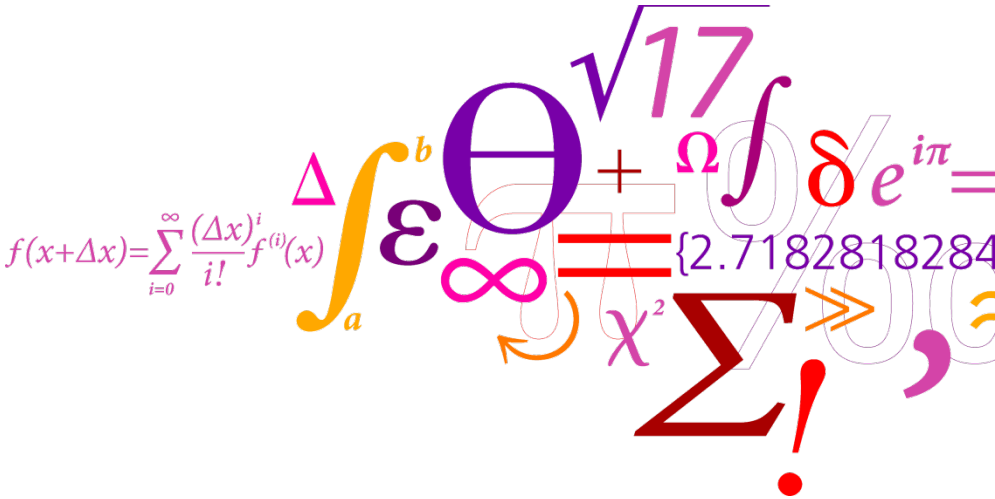

DTU Fødevareinstituttet

Introduktion

- *Præsentation af den mangeartede kemiske risikovurdering i DTU Fødevareinstituttet, samt gennemgang af praktiske udfordringer i vurderingerne med udgangspunkt i konkret eksempel*
- Hvilke typer opgaver og områder dækker vores rådgivning/myndighedsbetjening ?
- Hvilke informationer/samarbejdspartnere er vigtige for vores rådgivning ?
- Samspil med risikohåndteringen
- Eksempel på risikovurdering

Hvilke typer opgaver dækker DTU's rådgivning

- **Risikovurderinger**
- Risikovurderinger – "Brandslukning"
- Risikovurderinger – Større stof/produktvurderinger
- Kommentering af andre risikovurderinger (eks. EFSA opinion)
- Kommentering af udsagn fra borgere eller organisationer
- Besvarelser af ministerspørgsmål eller bidrag til høringssvar

Hvilke typer opgaver dækker DTU's rådgivning

- Udarbejdelse af forslag til aktionsgrænser (grænseværdier)
- Kommentering af forslag til grænseværdier
- Fastsættelse af grænseværdier er en politisk proces (risikohåndtering) og bestemmes af flere faktorer herunder analytiske begrænsninger, muligheder for implementering af modvirkningsforanstaltninger, omkostninger, juridiske forhold, politisk prioritering og risikovurdering

Hvilke områder dækker DTU's rådgivning

- Sager kan opdeles mellem vurderinger af intentionelt tilsatte stoffer/intentionelt anvendte stoffer, kontaminanter og hele fødevarer

- Vi vurdere aldrig lægemiddelanvendelse eller udøver rådgivning vedr. behandling af forgiftede patienter (gælder også veterinære lægemidler eller forgiftede dyr)

- Vi risikovurdere ikke indtag af ethanol og heller ikke andre rusmidler medmindre stofferne indgår naturligt i en fødevarer

Hvilke områder dækker DTU's rådgivning

- **Intentionelt tilsatte eller anvendte stoffer**
- Tilsætningsstoffer, f.eks. farvestoffer, konserveringsmidler, sødestoffer, teksturmodulerende stoffer
- Pesticider, f.eks. fungicider, herbicider, insecticider
- Biocider, f.eks. desinfektionsmidler
- Veterinære lægemidler, f.eks. antibiotika
- Aromastoffer
- Fødevarekontaktmaterialer
- Enzymer
- Kosttilskud, f.eks. vitaminer, mineraler, andre stoffer

Hvilke områder dækker DTU's rådgivning

- **Kontaminanter**

- Organiske miljøforureninger f.eks. dioxiner, PCB, bromerede flammehæmmere, perfluorerede stoffer (PFAS)
- Uorganiske miljøforureninger f.eks. bly, cadmium, kviksølv, arsen, fluorid, jod
- Procesforureninger f.eks. akrylamid, furaner, stegemutagener, glycidyl estre, N-nitrosaminer
- Mykotoksiner f.eks. aflatoksiner, ochratoksin, zeralenon, DON
- Naturlige toksiner f.eks. pyrrolizidinalkaloider, glycyrrhizinsyre, kumarin, lektiner, cyanogene glykosider, THC

Hvilke områder dækker DTU's rådgivning

- **Hele fødevarer**

- Hele fødevarer er f.eks. dele eller ekstrakter af planter, alger, svampe, dyr (insekter), herunder fødevarer der klassificeres som "Novel Food" eller anvendes som kosttilskud

- Genetiske modificerede organismer (planter og mikroorganismer)

Vigtige informationer ved rådgivningen

- Toksikologer opererer ikke alene men trækker på information fra andre kompetencer - Men toksikologer har en stor del af kontaktfladen til myndighederne fordi vi ofte samler trådene
- Vigtig information kommer fra:
- Kostdataeksperter – hvor meget spiser forbrugerne af kontaminerede fødevare ?; hvad er forbrugsmønstret ?
- Analysekemikere – Hvilke stoffer indeholder fødevaren ?; hvor kommer stofferne fra ?
- Myndigheder – Hvad er det for et produkt ?; Hjælp til fremskaffelse af relevante produktspecifikationer eller anden relevant informationer fra producenten

Samspil med risikohåndteringen

- Klar opdeling mellem risikovurdering (DTU) og risikohåndtering (myndigheder), men samspil er nødvendigt for at levere de bedste vurderinger
- Risikovurderingen skal understøtte myndighedshåndteringen, hvilket bedst gøres ved at risikovurderingen udføres af personer med en hvis indsigt i risikohåndteringen
- Myndigheder ønsker som udgangspunkt klare svar på deres forespørgsler – Dette ønske udfordres konstant af usikkerheder, kompleksitet og mangel på viden, forhold der ofte vejer tungt i vurderingerne
- Der skal leveres fyldestgørende svar – men tid er en faktor for mange besvarelser
- Risikohåndtering kan være meget forskellig fra område til område – dette påvirker de vurderinger der leveres

Fund af pyrrolizidinalkaloider i te

DTU Fødevareinstituttet

NOTAT

Til Lulu Krüger (Fødevarestyrelsen)

Vedr. Sundhedsmæssig vurdering af pyrrolizidinalkaloider i te'er

Fra Pelle Thonning Olesen (DTU Fødevareinstituttet)
Kirsten Pilegaard (DTU Fødevareinstituttet)
Tue Christensen (DTU Fødevareinstituttet)

10. august 2018
petol/kpil/tuchr
DTU DOC nr. 18/10153

Sundhedsmæssig vurdering af pyrrolizidinalkaloider i rooiboste og kamillete

Forespørgsel

Som led i FVST kortlægningen pyrrolizidinalkaloider i danske fødevarer er der blevet fundet tre prøver af te hvor indholdet af pyrrolizidinalkaloider lå væsentligt over indholdet i de øvrige 39 prøver som blev analyseret. FVST har bedt DTU Fødevareinstituttet om en sundhedsmæssig vurdering af disse tre teer. Alle teer er forhandlet i Danmark. Analyserne er udført af DTU-Fødevareinstituttet (Forsknings-gruppen for Kemisk Fødevareanalyse). De tre prøver er opført i nedenstående tabel.

Tabel.1: Prøver og indhold af pyrrolizidinalkaloider i te

Rooibos & Honeybush		
Prøve nr.	Totalt indhold (µg/kg)	Primære pyrrolizidinalkaloider*

Fund af pyrrolizidinalkaloider i te

Tabel.1: Prøver og indhold af pyrrolizidinalkaloider i te

Rooibos & Honeybush		
Prøve nr.	Totalt indhold (µg/kg)	Primære pyrrolizidinalkaloider*
K18-0060	481	Senecionin, retrorsin
Kamille		
Prøve nr.	Totalt indhold (µg/kg)	Primære pyrrolizidinalkaloider*
K18-0065	12.541	Seneciphyllin, senecionin, retrorsin
K18-0069	807	Seneciphyllin, senecionin, retrorsin, intermedin, lycopsamin

* Som N-oxid eller fri base

Fund af pyrrolizidinalkaloider i te

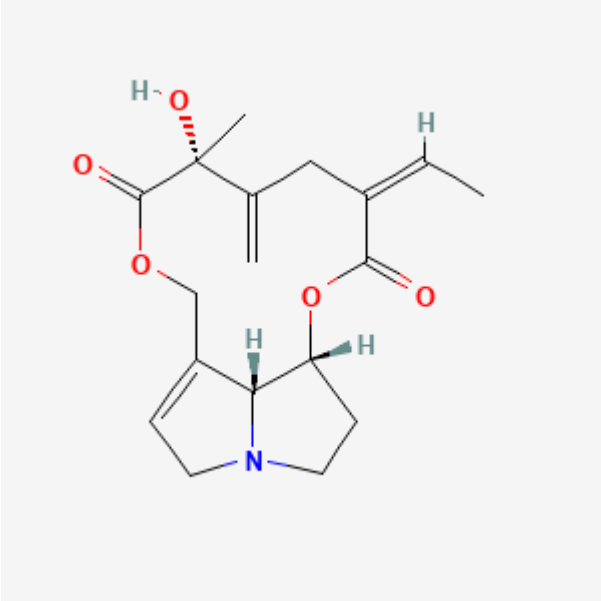

Seneciphyllin

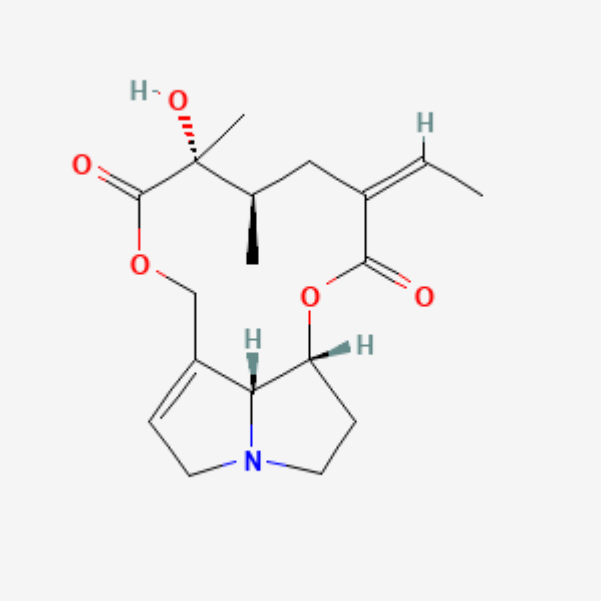

Senecionin

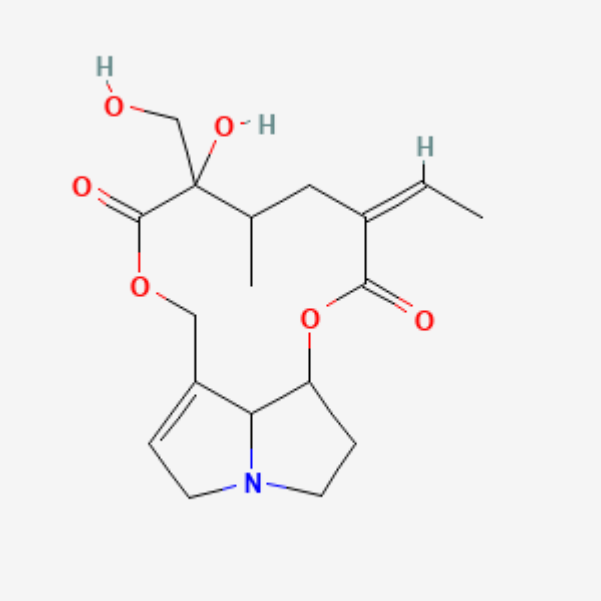

Retrorsin

Fund af pyrrolizidinalkaloider i te

Pyrrolizidine alkaloids in food and feed

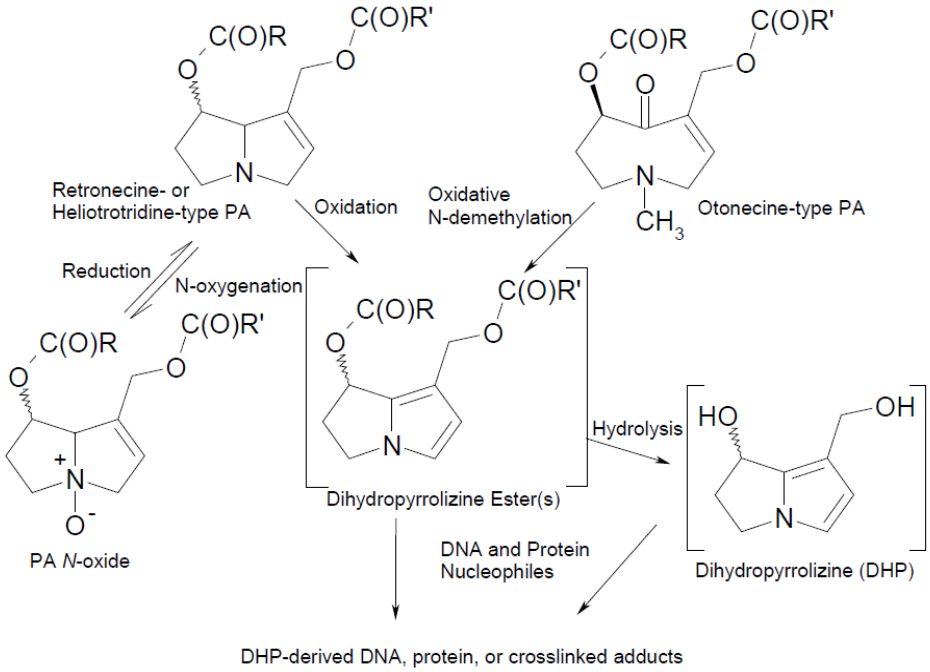

Figure 8: Metabolic activation of PAs (note: ester(s) designates PAs and metabolites comprised of either monoesters at the 7-position or diesters at the 7- and 9-positions).

Fund af pyrrolizidinalkaloider i te

Tabel 2.: Indtag af drikkeklar te i g pr. person/dag for tedrikkere.

	4-9 år (26,0 kg)#	10-17 år (54,2 kg)#	18-75 år (78,3)#
Gennemsnit*	72	138	314
Gennemsnit**	-	-	435
P50*	36	85	179
P50**	-	-	292
P95*	230	486	1029
P95**	**-**	**-**	**1171**
P97,5*	-	-	1285
P97,5**	-	-	1422

Gns. Legemsvægt i parentes. * kun tedrikkere ** kun regelmæssige tedrikkere

Fund af pyrrolizidinalkaloider i te

Tabel 3: Indtag af pyrrolizidinalkaloider i ng/kg legemsvægt. pr. dag for tedrikkere*

	Rooiboste (K18-0060)	Kamillete (K18-0065)	Kamillete (K18-0069)
Gennemsnit	27	348	22
P95	**72**	**938**	**60**
P97,5	87	1139	73

* kun regelmæssige tedrikkere

EFSA (2011) beskriver, at et dagligt indtag af pyrrolizidinalkaloider på 15 µg/kg legemsvægt i en 6 måneders periode har givet anledning til leverskade

DTU fødevareinstituttet vurdere et indtag på 500 ng/kg legemsvægt pr. dag som værende et sikkert subkronisk indtag i forhold til ikke-neoplastiske skadeeffekter på leveren

Fund af pyrrolizidinalkaloider i te

EFSA 2017 beregnede BMDL10 på 237 µg/kg legemsvægt per dag for summen af 1,2-umættede pyrrolizidinalkaloider og deres N-oxider

Tabel 4: MOE (Margin of Exposure) for tedrikkere*

	Rooiboste (K18-0060)	Kamillete (K18-0065)	Kamillete (K18-0069)
Gennemsnit	8858	680	10571
P95	**3291**	**253**	**3927**
P97,5	2710	208	3234

* kun regelmæssige tedrikkere

Fund af pyrrolizidinalkaloider i te

Konklusion

For stoffer som pyrrolizidinalkaloider, der både er genotoksiske og kræftfremkaldende, antages det, at der ikke er nogen nedre grænse for den skadelige effekt. EFSAs vurderinger viser at der er en generel sundhedsmæssig risiko i forhold til befolkningens indtag af pyrrolizidinalkaloider fra kosten. Dermed foreligger der et sundhedsmæssigt rationale i forhold til at arbejde for at nedbringe befolkningens eksponering.

For alle de tre teer, vil teerne kunne udgøre den primære kilde til pyrrolizidinalkaloider for en del af forbrugere af disse teer. For K18-0065 er der tale om en flerdobling af baggrundsindtaget. Et livstidsindtag af de pågældende teer vil give anledning til en sundhedsmæssig risiko baseret på en ”Margin of Exposure” (MOE), der ligger under 10.000.

Fund af pyrrolizidinalkaloider i te

Konklusion

Udover de kræftfremkaldende effekter kan pyrrolizidinalkaloider forårsage leverskade efter kortere tids eksponering. For K18-0065 er indholdet så højt, at der kan være risiko for skader på leveren hos storforbrugere af teen.

Spørgsmål

Vårbrandbæger